

Araştırma Makalesi

**Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramına Göre Deprem Sonrası
Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Eğitim Sürecine Yönelik
Görüşlerinin Değerlendirilmesi**

**Evaluation of Post-Earthquake University Students' Views on
Online Education Process According to Maslow's Hierarchy of Needs
Theory**

Research Article

Sibel Karakoç*¹

Emin Tamer Yenen²

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Aralık, 2025
Cilt 7, Sayı 2
Sayfalar: 88-98
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 24.01.2025
Kabul : 15.04.2025

DOI:10.47770/ukmead.1626612

Özet

Bu araştırmada, deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecine yönelik görüşlerinin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bulgular doğrultusunda, depremde çoğu üniversite öğrencisi internet erişim engeli olduğunu, psikolojik olarak kendilerini güvende hissetmediklerini, aile bağlarının bir taraftan artarken diğer taraftan aile içi çatışmalar yaşadığını, mesleki saygınlık açısından endişeli olduklarını, afetle ilgili korkularının olduğunu, gelecek planlarına umutsuz baktıklarını ifade etmişlerdir. Daha güçlü bir internet alt yapısı, psikolojik açıdan iyileştirme seminerleri, sosyal destek programları, psikolojik danışma ve rehberlik, kayıp ve yas süreci uygulamaları, sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını sürdürebilmeleri ve sosyal anlamda destek programları sağlanması temel ihtiyaçlar olarak ön plana çıkmıştır. Ayrıca eğitimcilerin gelişen teknolojiyle çevrimiçi ortama uygun öğrenme programları oluşturması, uygulama alanlarına benzer etkinlikler hazırlaması, kullandığı iletişim tekniğinin uygun olması gerekliliği öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: Çevrimiçi eğitim, deprem, Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi, üniversite öğrencileri

Abstract

This study aims to examine the views university students after the earthquake of process according to Maslow's hierarchy of needs theory. According to the findings, most university students who were affected by the earthquake stated that they had internet access restrictions, did not feel psychologically safe, had family ties on the one hand, but had family conflicts on the other, were worried about their professional reputation, had fears about the disaster, and were hopeless about their future plans. A stronger internet infrastructure, psychological healing seminars, social support programs, psychological counseling and guidance, loss and mourning process applications, maintaining healthy lifestyle behaviors, and providing social support programs have come to the forefront as basic needs. In addition, it is envisaged that educators should create learning programs suitable for the online environment with developing technology, prepare activities similar to their application areas, and use appropriate communication techniques.

Online education, earthquake, maslow hierarchy of needs, university students **Keywords**

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

December, 2025
Volume 7, No 2
Pages: 88-98
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 24.01.2025
Accepted : 15.04.2025

DOI:10.47770/ukmead.1626612

¹Nigde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Bilimleri Fakültesi, sibel_krkc@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0497-764X>

²Nevşehir Hacı Bektaş-ı Veli Üniversitesi, tamer-yenen@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2359-3518>

Bu çalışma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurulu'nun 20.12.2023 tarih ve 21 sayılı Etik Kurul Onayı alınarak gerçekleştirilmiştir.

GİRİŞ

Deprem, dünya genelinde en yaygın karşılaşılan ve tahrip edici gücü olan doğal felaketlerden biridir (Alipour ve Ahmadi, 2020). Binaların yıkılmasına bağlı barınma sorunu, aile ve iş kayıpları, altyapı ve ulaşım sorunları, duygusal travma, sosyal dengenin değişimi gibi bir çok fiziksel, sosyal, psikolojik ve ekonomik sorunlarla karşılaşmaktadır (Gökalp Yılmaz, 2021). Bu süreç içerisinde üniversite öğrenimini devam ettirmek zorunda olan üniversite öğrencileri ise eğitim-öğretim süreciyle ilgili birçok sayıda problemle karşılaşmaktadırlar.

Son olarak ülkemizde yaşanan ve asrın felaketi olarak nitelendirilen 6 Şubat 2023 tarihindeki depremin büyüklüğünün ülke genelini etkilemesi nedeniyle Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı güz döneminin uzaktan öğretim yoluyla devam etmesine karar verilmişti (Makas, 2023). Deprem bölgesinde birçok üniversite çevrimiçi eğitim sürecini devam ettirmekteydi. Eğitim süreçlerini çevrimiçi devam ettirme aşamasında hangi ihtiyaçları ortaya çıkmıştı ya da hangilerini ne derece karşılayabildikleri belirlenmesi önem taşımaktaydı.

İhtiyaç, karşılandığında haz ve doyum sağlayan; karşılanmadığında ise acı ve üzüntü kaynağı olan bir kavramdır (Türkay, 1991). İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramını ortaya atan Abraham Maslow, klinik araştırmalarında bireylerin belirledikleri hedeflere ulaşabilmesi için ihtiyaçlarının belirli bir hiyerarşik sırada gerçekleştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır (Kula & Çakar, 2015). Abraham Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramına göre 5 düzeyden oluşan ihtiyaçları aşağıdaki şekilde sıralamıştır (Maslow, 1943).

- 1.Fizyolojik,
- 2.Güvenlik,
- 3.Sevgi-ait olma,
- 4.Saygı-saygınlık,
- 5.Kendini gerçekleştirir.

Maslow, insan ihtiyaçlarını, yaşamın devamlılığı için temel olan ihtiyaç düzeyinden kendini gerçekleştirme düzeyine doğru sıralamaktadır. Temel düzeydeki ihtiyaçlar kısmen karşılandıkça kişi bir üst basamaktaki ihtiyacını karşılayabilmek için motive olabilmektedir (Maslow, 1943). Maslow'un kuramı yıllar içerisinde farklı alanlarda kullanılmıştır. Bu alanlardan biri de eğitimidir (Gönül, 2001).

Fizyolojik ihtiyaçlar, bireylerin hayatta kalmak için gerekli olan acil ihtiyaçlarıdır (Smith, 1991). Açlık, susuzluk, barınma, uyuma, cinsellik (neslini devam ettirme), boşaltım ve nefes alıp verme gibi yaşamsal gereksinimler temel fizyolojik ihtiyaçlardır (Milheim, 2012). Öğrenci açısından bu ihtiyaçlara bakıldığında, temel fizyolojik ihtiyaçların belli kısmının karşılanmasından sonra eğitim alınan yerin fiziki yapısı, ısıtma ve soğutma imkânları, gürültü, aydınlatma faktörü gibi dış faktörler öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir (Gilavand ve diğ., 2016; Tüzel, 2013). Eğitim sürecinde öğrenmeyi etkileyen olumsuz faktörler vardır (Crudup, 2020). Depremzede öğrenciler için bu olumsuz faktörler; çevrimiçi eğitimin gerektirdiği internet erişim sorunları, elektrik kesintisi ve üniversite alt yapı sorunlarına bağlı sistemsel sorunların içerisinde barındırdığı teknik erişim sorunları, dersi anlayamama, gerekli dönütü alamama ve not alamama gibi öğrenme ortamıyla ilgili sorunlar ve herkesin aynı yerde yaşamasının getirdiği zorluklar, bireysel alan yokluğu gibi uygun ders çalışma ortamının olmaması, göçük altında kalan bilgisayar ya da tabletlerin yokluğu gibi çalışma ortamıyla ilgili sorunlar şeklinde sıralanabilir.

Fizyolojik ihtiyaçlar nispi olarak karşılandığında yeni bir ihtiyaç olan güvenlik ihtiyacı karşımıza çıkmaktadır (Maslow, 1943). Bu ihtiyaçlar fiziksel güvenlik ihtiyacı olabileceği gibi maddi olarak da kendini güvende hissetme ihtiyacı olabilir. Temelde insanın kendini güvende hissetme gereksiniminden ortaya çıkar. Kişinin karmaşadan, çatışmadan, korku ve kaygıdan uzak kalması, alışılmış olan düzenin sürdürülme isteği güvenlik ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (Cao ve diğ., 2013). Temelde depremzede olan üniversite öğrencilerinin güvenlik ihtiyaçları tamamen tehlike altındadır. Maddi zorluklar, iş kaybı ya da işsiz kalma, ev kaybı ya da ev değiştirmek zorunda kalma, aile ve çevre kaybı, afetlere karşı yeterli önlemlerin alınmaması, artçıların devam etmesi, afet sırasında ne yapacağını bilememe, gelecek kaygısı, psikolojik olarak olaylardan olumsuz etkilenme, aile ve arkadaş kaybı güvenlik tehdidine neden olabilen bazı faktörler olarak sıralanabilmektedir.

Fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarının nispi olarak karşılanmasında yeni bir ihtiyaç olan sevgi ve ait olma ihtiyacı ortaya çıkar. Sevgi ve ait olma, aile, arkadaş, sosyal grup desteği ile karşılanmaktadır (Zakaria & Malek, 2014). Çevrimiçi eğitim sürecinde bir değişim süreci geçiren üniversite öğrencilerinin aileye aidiyet duygusu ve bir arkadaş ortamı olmaması, kendini bir yere ait hissedememesi gibi etkenler depremzede öğrencilerinin sevgi ve ait olma ihtiyacı içerisinde değerlendirilebilir.

Maslow'a göre bireylerin yüksek düzey ihtiyaçları ise saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarıdır. Saygı ya da saygınlık kazanma ihtiyacı, bireylerin başarıma duygusu, bir prestije sahip olmaları, kendini önemli hissetme, takdir edilme ve saygı görme gibi ihtiyaçlarıdır. Karşılanması kişinin özsaygı ve benlik saygısının gelişmesine neden olur (Cao ve diğ., 2013; Sur, 2021). Üniversite öğrencilerinin kendilerine saygı duyulması ve kendilerini saygın hissetmeleri performanslarının artmasına yönelik güven duygusu kapsamındadır (Milheim, 2012). Çevrimiçi eğitim sürecinde depremzede üniversite öğrencileri kendilerine saygı gösterilme ihtiyacı ve mesleki olarak saygınlık kazanabilme isteği, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı değerlendirilebilir.

Bireyin sahip olduğu potansiyelin farkına vararak kişisel doyuma ulaşması ve gerçekte olmak isteği ideal insan tipine ulaşmak için çaba göstermesi, ideal ise kendini gerçekleştirme ihtiyacı olarak ifade edilir (Cao ve diğ., 2013). Maslow her insanın kendini gerçekleştirme potansiyeli ile dünyaya geldiğini ancak çok az insanın kendini gerçekleştirebildiğini ifade etmektedir (Sur, 2021). Ayrıca Maslow kendini gerçekleştiren insanı verimli olma, üretken olma, yaratıcı olma, içten duygu ve davranışlara sahip olma, başkalarını olduğu gibi kabul etme özellikleri ile tanımlamıştır (akt. Aydın ve diğ., 2013). Özellikle uygulamalı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin uygulama alanlarından uzak kalmaları mesleğini öğrenmeden uzak kalmalarına neden olabilmektedir. İçerisinde bulundukları psikolojik ve sosyo-ekonomik koşullar, kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını görmezden geldiklerini düşündürmektedir.

Literatür, deprem sonrasında eğitimin bir ihtiyaç olduğundan ve kesintiye uğratılmadan çevrimiçi devam ettirilmesinin gerekliliğinden bahsetmektedir (Baytiyeh, 2018). Dünya’da ve ülkemizde bu koşulların yinelenebileceğini düşündüğümüzde eğitim-öğretim süreci içerisinde olan üniversite öğrencilerinin temel ihtiyaçlarından en üst basamaktaki ihtiyaçlarına kadar bilinmesi literatür açısından önem taşımaktadır. Bu tarz afet olaylarında öğrenci ihtiyaçları göz önüne alınarak uygun şekilde düzenlenmesi ve kapsayıcı yeni stratejilerin geliştirilmesi eğitim sürecinin devam ettirilmesi açısından elzemdir (Telli & Altun, 2023).

Araştırmanın Amacı

Bu bağlamda depremzede üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların ve gereksinim duydukları temel ihtiyaçların neler olduğunun belirlenmesi, nitelikli insan gücü ve sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı kullanılarak deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecine yönelik görüşleri incelenmeye çalışılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

1. Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin fiziksel ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?
2. Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin güvenlik ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?
3. Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin sevgi ve ait olma ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?
4. Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin saygı ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?
5. Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı kullanılarak deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanan bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırma, bir probleme ilişkin gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak, katılımcıların görüşlerinin derinlemesine incelendiği bir yöntemdir. Olay ve olguların doğal ortamında bütüncül bir gerçeklikte ortaya konulmasını amaçlamaktadır (Erjem, 2005).

Bu çalışmada, deprem sonrası deprem bölgesinde yaşayan ve eğitim sürecine devam etmek zorunda kalan üniversite öğrencilerinin eğitim- öğretim süreci üzerinde nelerin etkili olduğu, süreci nasıl anlamlandırdıkları, algıları, deneyimleri, özellikle şartlara bağlı dahil edildikleri çevrimiçi eğitim süreci nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaçları ve bunları karşılama düzeylerinin üzerinde durulmuştur. Bu şartlarda ortaya çıkan ihtiyaçlar, Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi en alt basamağından en üst basamağına kadar birlikte değerlendirilmiştir. Çalışmada fenomenoloji (olgu bilimi) deseni kullanılmıştır. Çünkü fenomenoloji çalışmaları, olayları bireylerin zihninde nasıl anlamlandırdıkları ve bunların arasındaki ilişkileri inceler. Ayrıca fenomenolojik araştırmalarda her katılımcının deneyimlerini kendi fenomenal dünyasında kendi ifadeleriyle açıklaması istenir (Christensen ve diğ. 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem tekniklerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda, çalışma grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde çevrimiçi eğitim sürecinde olan ve deprem bölgesinde yaşayan üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.**Öğrencilerin Demografik Bilgileri**

Değişken	Düzy	N	%
Cinsiyet	Kız	14	56
	Erkek	11	44
Yaşadığı Şehir	Hatay	7	28
	Kahramanmaraş	5	20
	Adana	8	32
	Malatya	2	8
Bölüm	Diyarbakır	3	12
	Ebelik	8	32
	Hemşirelik	6	24
	Sınıf Öğretmenliği	4	16
	Diğer Öğretmenlik Bölümleri	7	28
Toplam		25	100

Veri Toplama Araçları

Çalışmada Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı kullanılarak deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecine yönelik görüşleri incelenmesi amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formunun amacı, programa yönelik mevcut durumu betimlemek, yaşanan sıkıntıları ve önerileri belirlemek ve bu görüşlerin neticesinde

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Veri toplama araçlarının kapsam geçerliğini kontrol etmek için Eğitim Programları ve Öğretim alanlarında uzmanlığı olan üç akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlara veri toplama araçlarıyla ölçülmek istenen özelliğin ölçülüp ölçülemediğini ve konu alanını kapsayıp kapsamadığını değerlendirmesi istenmiştir. Uzman görüşlerine göre gerekli düzeltmeler yapılmış ve nihai taslak hazırlanmıştır. Bununla birlikte yapılan analizlerden sonra elde edilen verilere katılımcı teyidi alınmıştır ve görüşmelerden bazılarını doğrudan alıntılar şeklinde okuyucuya sunulmuştur. Çalışmanın yöntem, araştırma süreci ve sınırlılıkları ayrıntılı bir biçimde tanımlanmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Süreci ve Analizi

Çalışmada Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı kullanılarak deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda veri toplama süreci için izinler alındı. Veri izni alınan 17 öğrenci verileri için ses kaydı alınmasını kabul etti. Diğer öğrencilerin verileri ise el ile doğrudan transkript edildi. Veriler 20- 25 dakika sürede toplam 25 öğrenciye ulaşılarak, telefonda görüşme yapılarak toplandı.

Araştırma kapsamında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmelere ilişkin verilerin çözümlenmesinde, nitel veri analizleri tekniklerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, 'okuyucunun anlayabileceği biçimde birbirine benzeyen verilerin belirli tema ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve düzenlenip yorumlanmasıdır. Bu analiz yönteminde; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamalı bir yol izlenir' (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak gerekli kodlamalar oluşturulmuş, oluşturulan kodlamaların ortak özellikleri dikkate alınarak kategoriler belirlenmiş ve frekanslar belirtilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Helsinki Deklarasyonu'nda belirtilen etik hususlar doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmaya başlamadan önce Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (20.12.2023 tarihli, 21 sayılı) yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencileri araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda bilgilendirilmiş olup yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada elde edilen verilerin sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir:

- Çalışma grubu deprem bölgesindeki üniversite öğrencilerinden sadece 25 tanesi ile sınırlıdır.
- 2023-2024 Eğitim-Öğretim güz dönemindeki koşullar ve süreç ile sınırlıdır.
- Depremzede çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerine yönelik mevcut durumu ve önerileri belirlemek üzere kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında, deprem sonrası çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerine Maslow 'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modelinden yararlanılarak fiziksel, güvenlik, sevgi ve ait olma, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına yönelik sorular

sorulmuştur. Elde edilen bulgular tema ve alt temalara ayrılarak tablolaştırılmıştır. Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin fiziksel ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?

Tablo 2.

Çevrimiçi Eğitim Sürecindeki Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel İhtiyaçlarını Karşılama Durumu ile İlgili Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	F	Anekdotalar
Çevrimiçi eğitim süreci, üniversite öğrencilerinin fiziksel ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?	Teknik Sorunu	İnternet erişim sorunu	22	"Elektrik sıkıntısı ve internet bağlantı sorun oluyor. Dersle ilgili verimli bir süreç geçiremedim. Ayrıca oda içerisinde olan aile fertlerimin bir şey sorması, gürültü yapması, aralarındaki konuşmalardan dolayı adapte olamadım. Çalışma ortamı diye bir şey yok" Ö1
		Elektrik kesintisi	10	
		Sistemsal sorunlar	14	"Aynı anda aynı odada birçok öğrenci giriş yapıyordu ve sistem hemen çöküyordu." Ö15
	Öğrenme Ortamı	Dersi anlamama	12	'Ders sistemiyle ilgili sorun yaşadım. İnternet çekmeyip sürekli dersten atıyordu. Eğitimciye soru sormak istediğimde sorun yaşadım. Ayrıca anlatılan slaytlar zamanında ulaşamadı. Kopukluk yaşadım.' Ö3
		Soru sormama	6	
		Not alabilme sorunu	5	'Yaşadığım sistem sorunları nedeniyle verilen ödevleri yükleme sorunu yaşadım. Ayrıca anlamadığım noktayı anlık sorarken zorluk yaşadım. Burada yoğun ses oluyor İnternet çekme sorunu var.' Ö13
	Çalışma Ortamı	Gürültü	10	'İnternet erişim sorunu yaşadım. Çalışacak ortam bulamadım. Çoğu zaman ısınma sorunu yaşadım. Toplu gruplar halinde yaşıyorduk. O yüzden dersler verimli olmadı. Anlayamadım, tekrar edemedim.' Ö4
		Uygun ders çalışma ortamı olmaması	11	'Sadece teorik dersler yapıldı, uygulama yapamadık. Ortak çalışma olan olduğu için gürültü oluyordu. İnternet çekmeme ve sistemsal sorunlar sık yaşadık. Teknolojik alet bulma sıkıntımız vardı' Ö20
		Bilgisayar ya da tablet yokluğu	3	'Elektrik ve sistem alt yap sorunları nedeniyle zaman zaman derslere katılamadım. Bilgisayar, tablet gibi teknolojik aletlerimiz enkaz altında kaldığından teknolojik alet alma konusunda sorun yaşadık.'
				Ö24

Tablo 2 incelendiğinde deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecinde teknik erişim, öğrenme ve çalışma ortamı ile ilgili benzer fiziksel ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır. Yaşadıkları en önemli teknik erişim sorunları; internet erişimi (f-22), elektrik kesintisi (f- 10) ve sistemsal sorunlar (f-14) dır. Dersi anlamama (f-12), konuyla ilgili soru sormama (f-6) ve not alabilme zorluğu (f-5) gibi öğrenme ortamıyla ilgili sorunlar ve uygun ders çalışma ortamının olmaması (f-11), çevrimiçi ders sırasında gürültünün olması (f-10) ile bireysel bir bilgisayar veya tabletin olmaması (f-3) gibi çalışma ortamıyla ilgili ihtiyaçlarının olduğu tespit edilmiştir. Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim süreci içerisinde fiziksel ihtiyaçlarını karşılama durumlarına ilişkin görüşleriyle ilgili örnekler ise tablo içerisinde verilmiştir.

Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin güvenlik ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?

Tablo 3.

Çevrimiçi Eğitim Sürecindeki Üniversite Öğrencilerinin Güvenlik İhtiyaçlarını Karşılama Durumu ile İlgili Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	F	Anekdotalar
Çevrimiçi eğitim süreci, üniversite öğrencilerinin güvenlik ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?	Maddi Sorun	Maddi zorluklar	11	"Maddi zorluk çektiğimiz için bir müddet internet alamadık ve derslere giremedim. Ailemde verdiğim kayıplar moral ve motivasyonumuzu sıfırladı." Ö1
		İş kaybı /işsizlik	10	
		Ev kaybı / ev	10	Maddi ve manevi kaybım oldu. Psikolojik destek lazımdı. Bir dükkânımız vardı, depremde yıkıldı. Uğraştık ve zorlandık.' Ö6
		değiştirme		Babamın işyeri yıkıldı ve çok maddi zarara uğradı. Maddi açıdan sıkıntılı süreçlerdeyiz ama geçecek. Evin içerisinde çok korktuğumuz için kalamıyoruz.' Ö25
	Manevi Sorun	Psikolojik olarak olumsuz etkilenme	25	'Ailem ve arkadaşlarımdan kaybettiklerim oldu. Çok etkilendim. Derse odaklandığımda gözümün önüne geldiği için kopukluklar yaşıyorum.' Ö4
		Aile, akraba ve arkadaş kaybı	11	'Bizim maddi-manevi kaybımız olmadı. Yakın arkadaşlarım ailelerini kaybetti, çok etkilendim. Üzerimizde hala deprem korkusu ve üzüntüsü var.' Ö20

Tablo 3 incelendiğinde deprem sonrası üniversite öğrencilerin güvenliğini tehdit eden en önemli unsur psikolojik olarak bu durumdan olumsuz etkilenmeleri (f-25) olmuştur. Her katılımcı bu duruma vurgu yapmıştır. Maddi zorluklar (f-11), iş kaybı/işsizlik (f- 10), ev kaybı /ev değişikliği (f- 10), aile /arkadaş/ akraba kayıpları (f-11) ile karşılaştıkları görülmüştür. Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim süreci içerisinde güvenlik ihtiyaçlarını karşılama durumlarına ilişkin görüşleriyle ilgili örnekler ise tablo içerisinde verilmiştir.

Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin sevgi ve ait olma ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?**Tablo 4.***Çevrimiçi Eğitim Sürecindeki Üniversite Öğrencilerinin Sevgi ve Ait Olma İhtiyaçlarını Karşılama Durumu ile İlgili Görüşleri*

Tema	Kategori	Kod	F	Anekdotalar
Çevrimiçi eğitim süreci, üniversite öğrencilerinin sevgi ve ait olma ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?	Artan sevgi ve ait olma ihtiyacı	Artan aile bağı	12	'Evdeki aile bağım arttı, destekler. Ancak arkadaşım yok.' Ö7 'Durumdan çok etkilendiğimiz için psikolojik zor dönemler geçiriyoruz. Sürekli orku içerisindeyiz. Aile içi dayanışma ve desteğimiz fazla.' Ö9 'Ailem elinden geldiğince ben derse girdiğimde beni rahatsız etmeyecek şekilde davranıyorlar.' Ö25
		Artan arkadaş desteği	3	
	Azalan sevgi ve ait olma ihtiyacı	Eğitim sürecinde aile ile birlikte olmanın olumsuzlukları	8	'Aile ve arkadaşlarımla birbirimize desteğimiz arttı.' Ö12 'Desteğimiz yok. Hepimiz çok kötüyüz.' Ö16 'Sürekli evde olduğumuzdan aile ilişkilerimiz bozuldu.' Ö20 'Ailemle anlaşıyorum. Evde kalmak istemiyorum'. Ö23
		Arkadaş özlemi	6	'Aile içerisinde eğitim almam zor oluyor. Arkadaşlarımla olmak isterdim.' Ö10

Tablo 4 incelendiğinde deprem sonrası üniversite öğrencilerinin sevgi ve ait olma ihtiyacının büyük çoğunluğunda artan aile bağı (f-12) ile karşılık bulduğunu ve arkadaş desteğini (f- 3) görmekteyiz. Ancak depremzede öğrencilerin bir bölümü eğitim sürecinde aile ile birlikte olmanın getirdiği olumsuzlukları yaşamakta (f- 8) ve arkadaş özlemi (f-6) çektiklerini belirtmişlerdir. Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim süreci içerisinde sevgi ve ait olma ihtiyaçlarını ifade ettikleri bazı görüşmeler tablo içerisinde verilmiştir.

Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin saygı ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?**Tablo 5.***Çevrimiçi Eğitim Sürecindeki Üniversite Öğrencilerinin Saygı İhtiyaçlarını Karşılama Durumu ile İlgili Görüşleri*

Tema	Kategori	Kod	F	Anekdotalar
Çevrimiçi eğitim süreci, üniversite öğrencilerinin saygı ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?	İlerideki mesleki saygınlıkla görüşler	Olumsuz	17	'Online eğitimde tam verim alamadığım için ilerideki mesleki yaşantımı olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum.' Ö1 'Kamu yönetiminde okudum. Zaten zor bir bölüm. Bir de insanlarla içli dışlı olmam gerekiyor. Benim için mesleki yaşantım olumsuz etkilenecek bu durumdan.' Ö15
		Olumlu	3	'Deprem sırasında ne yapılması gerektiğini öğrendim. Buradaki duyguları yaşadım. Mesleki yaşantım olumlu etkilenir bu durumdan bence.' Ö9
		Kararsızım	5	'Bir depremzede olarak daha çok saygı görmeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum ama o değer verilmediğini, unutulduğunu düşünüyorum. İlerideki meslek hayatımda ben duygusal ve fiziksel ihtiyaçları olanları daha iyi anlayacağım. Ancak yeniden bir travmayla karşılaşsak o zaman kendimi işime vermekte zorlanabilirim.' Ö4 Kararsızım. Ö25

Tablo 5'de deprem sonrası üniversite öğrencilerinin saygı ihtiyaçlarına bakıldığında, büyük çoğunluğu bulundukları koşullarda ve çevrimiçi eğitim süreci içerisinde eğitim almanın ilerideki mesleki yaşantılarını olumsuz (f- 17) olarak etkileyebileceği görüşündedir. Bir bölümü bu konuda kararsız (f-5) olduğunu ve çok azıda olumlu (f-3) da olabileceğini ifade etmişlerdir. Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim süreci içerisinde saygı ihtiyaçlarını ifade ettikleri bazı görüşmeler tablo içerisinde verilmiştir.

Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına dair görüşleri nelerdir?

Tablo 6.

Çevrimiçi eğitim sürecindeki üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılama durumu ile ilgili görüşleri

Tema	Kategori	Kod	F	Anekdotlar
Çevrimiçi eğitim süreci, üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını nasıl etkilemiştir?	Psikolojik açıdan	Mutsuzluk	7	"Tüm hayal ve hedeflerimiz göçük altında kaldı. Psikolojik olarak çok kötü şeyler yaşadık. Korku hala var. Sosyal anlamda ise insanlar yaşamlarını konteynerde geçiriyor.'Ö9
		Korku	13	'Benimle aynı üniversitede okuyan arkadaşlarım vefat etti. Hayat anlamsız şuan.'Ö4
		Umutsuzluk	5	'Yalnız kalmak istiyorum. İçimden hiçbir şey yapmak gelmiyor. Bir daha online süreç olmasın. 'Ö15
		Yalnızlık	3	'Zihinsel yorgunluğum var. Arkadaşlarla birliktelik ve grup etkinliği olmadığı için yalnızlaştık. 'Akademik olarak ise yeterli bilgi alabildiğimi sanmıyorum.' Ö7
		İsteksizlik	5	Deprem korkuları hala devam ediyor. Deprem bende panik atağa neden oldu. Sosyal anlamda uzun süre kimseyle görüşemedim. Hedeflerimse geride kaldı.' Ö14
		İçine kapanma	2	'Asosyalleştim. Akademik açıdan da olumsuz etkiledi bence.' Ö20
		Mental yorgunluk	8	'Odaklanamama sorunu yaşadım, psikolojik olarak. Kendimi sosyal olarak kapattım.' Ö25
	Sosyal açıdan	Sosyal çevrenin olumsuz etkilenmesi	22	'Arkadaşlarımdan uzak kalmak ve o anki çevremdeki insanların mutsuzluğu, hüznü, kayıplarına elimden bir şey gelmemesi psikolojik olarak olumsuz etkiledi. Derslere odaklanamadım. 'Akademik olarak kaynaklara ulaşmak zor olduğu için internetten yararlanarak çalıştım, araştırma yaptım' Ö3
		Asosyalleşme	3	'Derslerim uygulamalı olması gerekiyordu. Olamadığı için akademik olarak etkilendim.'Ö10
	Akademik açıdan	Odaklanamama sorunu	16	
		Kariyer planlaması yapamama	5	
		Akademik kaynaklara ulaşma zorluğu	1	
		Akademik olarak yeterli bilgi sahibi olamama	8	
		Teorik dersleri uygulamada görememe / deneyim yetersizliği	7	

Tablo 6'da deprem sonrası üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına bakıldığında, en fazla psikolojik açıdan etkilendikleri görülmektedir. Bu kategori altında Mutsuzluk (f-7), korku (f-13), umutsuzluk (f-5), yalnızlık (f-3), isteksizlik (f-5), içine kapanma (f-2), mental yorgunluk (f-8) gibi kodlar bulunmaktadır. Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin eğitim sürecinde sosyal açıdan en çok sosyal çevresinin olumsuz etkilendiğini (f-22) vurguladıkları ve öğrencilerin asosyalleştiklerini (f-3) ifade ettikleri görülmektedir. Akademik açıdan ise; en fazla odaklanamama sorunu yaşadığı(f-16), beraberinde akademik olarak yeterli bilgi sahibi olamadığını(f-8), kariyer planlaması yapamama (f-5), akademik kaynaklara ulaşma zorluğu (f-1) ve teorik dersleri uygulama ile pekiştirememeye ile ilgili deneyim yetersizliğinden(f-7) bahsettikleri tespit edilmiştir. Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim süreci içerisindeyken kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılama durumu ile ilgili ifadeleri tablo içerisinde verilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı kullanılarak deprem sonrası deprem bölgesinde yaşayan üniversite öğrencilerinin çevrim içi eğitim sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla görüşmeler yapılmış ve görüşleri doğrultusunda analiz yapılmıştır. Elde edilen bulgular fizyolojik, güvenlik, ait olma, saygı ve kendini gerçekleştirme temaları altında öğrenci görüşleri ile literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Çalışmada depremi yaşayan üniversite öğrencilerine fizyolojik ihtiyaçlar içerisinde bulunan yeme, içme gereksinimlerinin dışında kalan eğitim süreciyle ilgili fizyolojik ihtiyaçlarına vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda internet erişimi engeli, elektrik kesintisi ve sistemsel kopmalar gibi teknik erişim ile ilgili sorunların yanı sıra dersin bölünmesi, not almanın zor olması, zamanında soru sorup uygun dönütler alınamaması ve dersi anlamakta güçlükler gibi öğrenme ve çalışma ortamıyla ilgili sorunların olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, deprem koşullarında çevrimiçi eğitimini devam ettiren üniversite öğrencileri için daha güçlü bir internet alt yapısı sağlanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Üniversitelerin bu tür olağan koşullar altında çevrimiçi eğitim alt yapısının güçlendirilmesi ve sistemsel sorunların ortadan kaldırılması, teknolojinin öğrencilerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ulaşılabilirliğinin artırılması önemlidir.

Türkiye'de sık yaşanan ve yaşanacak olan deprem olaylarında mesleki eğitimlerini almakta olan üniversite öğrencileri için çevrimiçi eğitim sistemi önemli bir araçtır (Telli & Altun, 2023). Ancak sürecin başarılı sürdürülebilmesi ile ilgili politik, kurumsal, teknik sorunların giderilmesi için bir dizi önlemler alınması gerekmektedir (Pregowska ve diğ., 2021). Ayrıca çevrimiçi eğitimin kalitesini artırmak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Öğrenci ve eğitimcilerin iletişim kanallarının artırılması, öğrenme modelleri ve eğitim materyallerinin çevrimiçi eğitim sistemine uygun yerleştirilmesi ve acil durum eğitim planları hazırlanması oldukça önem arz etmektedir (Baytiyeh, 2018). Nitekim deprem riskinin en yüksek olduğu bölgelerden

biri olan Japonya'da 2011 yılındaki büyük deprem ve tsunaminin ardından uzaktan eğitim programları geliştirilmiş ve ayrı programlar oluşturulmuş, bu süreçte eğitimin en az kesintiyle devam ettirilmesi sağlanmıştır (Ando, 2020). 1989'daki Loma Prieta Depremi sonrasında ise Kaliforniya'da çevrimiçi öğrenme yöntemleri üzerine çalışmalar ve uygulamalar arttırılmıştır (Fenwick ve diğ., 2021).

Güvenlik ihtiyaçları kapsamında deprem sonrası üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitim sürecinde güvenliğini tehdit eden unsurlar incelenmiştir. Bu doğrultuda deprem sonrası üniversite öğrencilerinin psikolojik olarak bu durumdan olumsuz etkilenmeleri nedeniyle güvenliğini tehdit altında hissetmeleri ve ev kaybı /ev değişikliği, iş kaybı/işsizlik gibi nedenlerle maddi zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan deprem koşullarında herkesin aynı ortamda derse girme zorunluluğu, sessiz bir çalışma ortamının olmaması öğrenciyi psikolojik olarak güvensiz bir ortamda bulunma baskısı altına almıştır. Van Erciş Depremi sonrası yapılan bir çalışmada barınma sorunu, aile kaybı, kötü hava koşullarına maruz kalma, işsiz kalma, psikolojik destek tedavileri yetersizliği, yeteri kadar malzemenin depremzedelere ulaştırılamaması, ölüm korkusu, psikolojik olarak yüksek yıpranmaya neden olduğu belirtilmiştir (Kardaş ve Tanhan, 2018; Şeker ve Akman, 2014). Bu doğrultuda kurumların öğrenimini devam eden üniversite öğrencilerine yönelik önlemler alması, psikolojik açıdan iyileştirme seminerleri ile birlikte ayrı kütüphane ya da çalışma alanları oluşturulması eğitim alma sürecinde öğrencilere daha güvenli bir ders ortamı sağlayabilecektir.

Sevgi-ait olma ihtiyacında çevrimiçi eğitim ortamına uyum sağlayabilme, aile desteği, arkadaş ortamının kurulabilmesine vurgu yapılmıştır. Çalışmada, deprem sonrası üniversite öğrencilerinin görüşleri değerlendirildiğinde, bu süreçte aile bağı ve arkadaş desteği bir taraftan artarken diğer taraftan aile ile birlikte olmanın getirdiği olumsuzluklar da yaşanmakta ve öğrencilerin arkadaş özlemi çektiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Küresel boyutlarda yaşanan afetler toplumsal bağları artırabildiği gibi toplumsal çatışmalara da neden olabilmektedir (Can, 2020). O yüzden toplumsal boyutta sosyal destek projeleri oluşturulması, medyanın bu konuda toplumsal bağı güçlendirme programları oluşturması, felaketlere yönelik yayınların daha duyarlı hale getirilmesi, ihtiyaca yönelik sosyal destek çalışmalarının sahaya getirilmesi son derece önemlidir. Eğitimcilerden eğitim sırasında uygun beden dili kullanımı, güler yüzlü olması, güçlü iletişim kurabilmesi, öğrencileri güdülemesi, motive etmesi beklenmektedir. Kaya (2021)'nın yaptığı çalışmada, öğrencilere verilen yapıcı duygusal desteğin akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır.

Araştırmada depremi yaşayan üniversite öğrencilerinin eğitim süreciyle ilgili yaşadıkları saygı ve saygınlık ihtiyaçlarına yönelik görüşleri değerlendirildiğinde, çevrimiçi eğitim almanın ilerideki mesleki yaşantılarını olumsuz etkileyebileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Çünkü alınması gereken mesleki uygulamalı eğitimlerini alamadıklarını ve mesleki deneyim kazanmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler kendilerine depremzede olarak saygı duyulmadığını ve ayrıcalık tanınmadığını da belirtmişlerdir. Eğitim sürecinde uygun pekiştireçler vermek, olumlu davranışlarında uygun dönütler vermek, etkileşimli bir sınıf ortamı oluşturabilmek öğrencinin özsaygısını kazandırmak açısından önem arz etmektedir. Ayrıca gelişen teknolojiyle birlikte yeni teknolojik gelişmelerin, özellikle sanal gerçeklik uygulamalarının ders eğitim öğretim yöntemleri ile zenginleştirilerek sunulması, eğitimcilerin bu konuda materyaller geliştirebilmesi çevrimiçi eğitim sürecine böyle durumlarda katkı sağlayabilir.

Depremi yaşayan üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarına yönelik görüşleri değerlendirildiğinde, depremzede öğrencilerin en çok yeniden deprem olabileme ihtimaline karşı kaygı yaşadıkları, artçıların devam etmesi ve büyük felaketlerin olabileceğinin tedirginliği, kötü anıların zihinlerinde yer yer canlandığını, yakınlarını kaybetme ve kaybetme kaygısının yüksek olmasından dolayı korku, mutsuzluk, umutsuzluk, yalnızlık, isteksizlik, içine kapanma, mental yorgunluk gibi durumlar yaşadıklarını ve psikolojik açıdan çok etkilendiklerini belirttikleri görülmüştür. Akkaya ve diğ. (2001), 1999 Marmara Depreminden etkilenen depremzedeler ile yapılan bir çalışmada, sinirlerin bozuk olması, uykusuzluk, bunalım ve depresyon vb. psikolojik sorunların ifade edildiği belirtilmiştir Depremi yaşayan gençlerle ilgili yapılan bir çalışmada ise gençlerin ailesini ve sevdiklerini kaybetme, yaralanma, mahsur kalma veya ağır yaralanmalara ve ölüme tanık olma deneyimi yaşadığını; bunların hepsinin panik, ayrılık kaygısı ve yaygın kaygı gibi belirli kaygılara neden olduğunu belirtmişlerdir (Tang ve diğ., 2018). Literatürde deprem sonrası bireylerde depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik belirtilerin sık görüldüğünü belirten başka çalışmalarda mevcuttur (Alipour ve Ahmadi, 2020; Liang ve diğ., 2019). Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin, deprem sonrası yoğun bir psikolojik etki altında kaldıkları anlaşılmaktadır. Bundan dolayı bu bölgelerde depremzede öğrencilerin psikolojik durumuna yönelik olarak beslenme, uyku düzeni, sosyal olumlu etkileşim, psikolojik danışma ve rehberlik, kayıp ve yas süreci uygulamaları, terapi yardımı gibi destek programları oluşturulması gereklidir.

Deprem sonrası üniversite öğrencilerinin eğitim sürecinde sosyal açıdan en çok sosyal çevrelerinin olumsuz etkilendiğini vurguladıkları ve öğrencilerin asosyalleştiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Yapılan bir çalışmada deprem sonrası konteynerde yaşamaya başlayan genç depremzedelerin sosyal yaşam alanlarının yetersizliğine dair şikâyetleri olduğu ve konteynerde yaşamının sürekli depremzede olmayı, depreme maruz kalmışlığı hatırlatmakta ve kalıcı konutta yaşayanlara göre bu süreci atlatma süresinin uzadığı belirtilmiştir (Tang ve diğ., 2018).

Çalışmada depremzede öğrenciler, akademik açıdan en fazla odaklanamama sorunu yaşadıklarını, beraberinde akademik olarak yeterli bilgi edinemediklerini, kariyer planlaması konusunda tedirgin olduklarını, akademik kaynaklara ulaşmada ve teorik dersleri uygulamada görememe ile ilgili zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. 1999 Marmara Depremi ile ilgili yapılan bir

çalışmada deprem yaşayan gençlerin gelecek planlarının gerçekleşmesine ilişkin umutsuz oldukları bulgusu belirtilmiştir (Artar, 2003).

Üniversite yılları, kişinin kendini psikolojik, zihinsel, biyolojik ve sosyal açıdan bir gelişme ve değişim içerisinde bulduğu yıllarken bu süreçte deprem nedeniyle yaşanan travmalar, kötü yaşam olayları, gelecek kaygısı, yakınlarının kaybı ve kaybetme korkusu, ekonomik sorunlar, belirsizlikler, ev veya yer değişimleri bu gelişim ve değişim süreçlerini olumsuz etkilemektedir (Bingöl ve Karakoç, 2012). Çalışmalarda doğal afetlerin ergenlerin bireysel ve sosyal gelişimlerini uzun vadede etkileyebileceği belirtilmiştir (Freeman ve diğ., 2015; Mata-Lima ve diğ., 2013). Pine (2015)'in Yeni Zelanda depremleri sonrası gençlerin deneyimlerine, ihtiyaçlarına, desteklerine ve iyileşmelerine ilişkin görüşlerini incelemek için yaptığı çalışmada, depremzede öğrencilerin psikolojik, sosyal, fiziksel, eğitim ve kaygı alanlarında sorun ve zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir.

Gençlerin böyle afet durumlarında psikolojik sağlamlığını artırmak için afetlere karşı bilinç düzeylerinin artırılması önemlidir. Okullarda verilen eğitimlerde deprem konusunda teorik bilgi verilerek farkındalığı ve kabulünü artırmak, uygulamalı eğitimlerle bu tür olaylara hazırlıklı olmalarını sağlamak ve yine eğitim yoluyla deprem sonrası ortaya çıkabilecek fiziksel veya psikolojik etkilerinin çözümlenmesi aktarılmalıdır (Öztürk, 2013). Çalışmalar, deprem tahribatlarının en aza indirgenmesinde deprem hakkında verilen eğitimin önemini ortaya koymaktadır (Değirmenci, 2019).

Sonuç olarak; afetleri önleyemeyiz, ancak afetlerin insanlar üzerinde oluşturduğu hasarı en aza indirmek için bu süreçteki insanların bütüncül ihtiyaçlarına yönelik önlemleri artırabilmenin mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle çevrimiçi eğitim sistemi, eğitim sürecini devam ettirmek zorunda olan kişiler için önemli bir araçtır. Çevrimiçi eğitim öğretim sürecinin teknolojik gelişmeler ve öğrenme yöntemleri ile birleştirilerek ihtiyaçlara yönelik yeni eğitim- öğretim materyal ve yöntemlerle tasarlanması önerilebilir. Afet durumlarında ihtiyaçların belirlenmesine yönelik çalışmaların sayılarının artırılması bu noktada önem arz etmektedir.

DESTEK & TEŞEKKÜR

Bu çalışma, doğrudan yazarlar dışında hiçbir kişi veya kurumdan destek almamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerimize teşekkür ederiz.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Bu çalışmanın hazırlanmasındaki tüm aşamalara yazarlar eş katkı sunmuştur.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırma sürecinde yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışmanın tüm aşamaları bağımsız ve objektif olarak gerçekleştirilmiştir.

ETİK KURUL İZİNİ/ETİK BEYANI

Bu çalışma, etik kurul iznine tabi olup, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi tarafından 20.12.2023 tarihinde alınan 21 numaralı izinle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde tüm etik kurallara uyulmuş ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIMI

Bu çalışmada üretken yapay zekâ araçları kullanılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, T., Kırımlı, Y. ve Polat, T. (2001). Deprem yardımlarında yararlanan kişilerin değerlendirme raporu. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Alipour, F. ve Ahmadi, S. (2020). Social support and Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in earthquake survivors: a systematic review. *Social Work in Mental Health*, 18(5), 501-514. <https://doi.org/10.1080/15332985.2020.1795045>
- Ando, S. (2020). University teaching and learning in a time of social distancing: A sociocultural perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 435-448. <https://doi.org/10.32329/uad.1268747>
- Artar, M. (2003). Depremi yaşayan ergenlerin gelecek beklentilerinin içeriği. *Kriz Dergisi*, 11(3), 21-27. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000195
- Aydın, A., Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2013). Positive psychology in educational administration, Eğitim yönetiminde pozitif psikoloji. *Journal of Human Sciences*, 10(1), 1470-1490.

- Baytiyeh, H. (2018). Online learning during post-earthquake school closures. *Disaster Prevention and Management*, 27(1), 215-227. [10.1108/DPM-07-2017-0173](https://doi.org/10.1108/DPM-07-2017-0173)
- Bingöl, F. ve Karakoç, A. (2012). Ergenlerde madde bağımlılığı; riskler ve koruyucu önlemler. II Uluslararası VI. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi. 4-7 Ekim 2012, 331-332.
- Can, İ. (2020). Kavramsal ve kuramsal açıdan Afet Sosyolojisi. In İ. Can (Ed.). *Çizgi Kitapevi*, 15-39.
- Cao, H., Jiang, J., Oh, L., Li, H., & Liaoh, X. (2013). A Maslow's hierarchy of needs analysis of social networking services continuance. *Journal of Service Management*, 24(2), 170-190. <http://dx.doi.org/10.1108/09564231311323953>
- Christensen, LB., Johnson, B., & Turner, LA. (2011). *Research methods, design, and analysis*. Pearson: New York.
- Crudup, Sidney II. (2020). "Examining the relationship between teacher stress and disruptive student behavior". All Theses and Dissertations. 301. <https://dune.une.edu/theses/301>
- Değirmenci, Y. (2019). 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 3286-3305. <https://doi.org/10.33206/mjss.537718>
- Erjem, Y. (2005). Eğitimde yabancılaşma olgusu ve öğretmen: Lise öğretmenleri üzerine sosyolojik bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 395-417.
- Fenwick, M., McCahery, JA., & Vermeulen, EP. (2021). Will the World Ever Be the Same After COVID-19? Two Lessons from the First Global Crisis of a Digital Age. *European Business Organization Law Review*, 125-145. <https://doi.org/10.1007/s40804-020-00194-9>
- Freeman, CG., Nairn, K., & Gollop, M. (2015). Disaster impact and recovery: What children and young people can tell us. *Kötuitui: New Zealand. Journal of Social Sciences Online*, 10(2), 103-115. <http://dx.doi.org/10.1080/1177083X.2015.1066400>
- Gilavand, A., Gilavand, M., & Gilavand, S. (2016). Investigating the impact of lighting educational spaces on learning and academic achievement of elementary students. *International Journal of Pediatrics*, 4(5), 1819-1828. <https://doi.org/10.22038/ijp.2016.6768>
- Gökalg Yılmaz, G. (2021). Afetlere sosyolojik bakış ve Türkiye'de afet yazınına kuramsal bir yaklaşım. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 194-204. <https://doi.org/10.18506/anemon.819871>
- Gönül, İ. (2001). Eğitim, istihdam ve teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(9), 65-71.
- Kardaş, F. ve Tanhan, F. (2018). Van depremini yaşayan üniversite öğrencilerinin travma sonrası stres, travma sonrası büyüme ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-36.
- Kaya, A., Moosoğlu, B. ve Sevim, Hİ. (2021). Sağlık İnanç Model'ine dayalı olarak öğretmenler ve okul yöneticilerinin salgına yönelik bireysel hazırlık algılarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(40), 2345-2374. <https://doi.org/10.26466/opus.868717>
- Kula, S., & akar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 191-210.
- Liang, Y., Cheng, J., Zhou, Y., & Liu, Z. (2019). Trajectories of posttraumatic stress disorders among children after the Wenchuan earthquake: A four-year longitudinal study. *European journal of psychotraumatology*, 10(1), 1586266. <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1586266>
- Makas, M. (2023). YÖK'ten deprem sonrası 'uzaktan eğitim' kararı. https://basin.yok.gov.tr/InternetHaberleriBelgeleri/2023/39_yokten_deprm_sonrasi_uzaktan_egitim_karari.pdf
- Maslow, AH. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*. 50, 370-396.
- Masztalerz, K., Garlińska, M., & Osial, M. (2021). A Worldwide Journey through Distance Education—From the Post Office to Virtual, Augmented and Mixed Realities, and Education during the COVID-19 Pandemic. *Education Sciences*, 11(118), 1-26. <https://doi.org/10.3390/educsci11030118>
- Mata-Lima, H., Alvino-Borba, A., Pinheiro, A., Mata-Lima, A., & Almeida, JA. (2013). Impacts of natural disasters on environmental and socio- economic systems: What makes the difference? *Ambiente & Sociedade*, 16, 45-64. <https://doi.org/10.1590/S1414-753X2013000300004>
- Milheim, KL. (2012). Toward a better experience: Examining student needs in the online classroom through Maslow's hierarchy of needs model. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 8(2), 159-171.
- Öztürk, MK. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının deprem deneyimleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 308-319.

- Pine, NS. (2015). Teenagers' perspectives on the Canterbury earthquakes: An insight into their needs and experiences: A thesis presented in partial fulfillment of the requirements of the degree of Doctor of Clinical Psychology [Doctoral dissertation]. Massey University. Pregowska, A.,
- Smith, MB. (1991). Comment on Davies's "Maslow and theory of political development". *Political Psychology*, 12(3), 421-423.
- Sur, E. (2021). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında lise öğrencilerinin çevresel güvenlik algılarının gelecek beklentileri üzerine etkisi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Şeker, BD., & Akman, E. (2014). Van depremi sonrası duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkiler: Polis örnekleme incelemesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(27), 215-231. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/235992> <http://hdl.handle.net/11452/14160>
- Tang, W., Lu, Y., & Xu, J. (2018). Post-traumatic stress disorder, anxiety and depression symptoms among adolescent earthquake victims: Comorbidity and associated sleepdisturbing factors. *Social Psychiatr.* 53(11), 1241-1251. <https://doi.org/10.1007/s00127-018-1576-0>.
- Telli, SG., & Altun, D. (2023). Türkiye'de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 125- 136. <https://doi.org/10.32329/uad.1268747>
- Türkay, O. (1991). Mikroiktisat Teorisi. Adım Yayınları. Tüzel, S. (2013). Sınıf içi gürültünün öğrencilerin dinleme sürecindeki bilişsel performansına etkisi/Effects of classroom background noise on cognitive performance of listening process in secondary school students. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 363-378.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zakaria, M., & Malek, NA. (2014). Effects of human needs based on the integration of needs as stipulated in Maqasid Syariah and Maslow's hierarchy of needs on zakah distribution efficiency of asnaf assistance business program. *Journal Pengurusan*, 40, 41-52. <https://doi.org/10.17576/pengurusan-2014-40-04>